

Sanatçı Doktorlarımız

Her Şeyi Çizgilerle Anlatan Bir Sanat Dalı Karikatür

Yrd.Doç.Dr. Halis DOKGÖZ

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı

Karikatür, herşeyi çizgilerle anlatan çok güçlü bir sanat dalı. Hatta öyle ki, bazen söylenenlerden veya yazılanlardan daha çok ses getiriyor. Bazen eleştiriyor, bazen eğlendiriyor, düşündürüyor, hayatın her alanına el atıyor... Bu ay ki konuğumuz hem karikatür çizen bir doktor, hem de doktorluk yapan bir karikatürist. 1985 yılından bu yana karikatür çizen, aynı zamanda adli tıp uzmanı bir hekim. Fakat karikatürün kendisi için bir "tutku" ve "yaşam biçimi" olduğunu söylüyor. Toplumsal olaylardan kendini soyutlamadan, yaşama karşı sorumlu hissettiği herşeyle ilgili çizen Yrd.Doç.Dr. Halis DOKGÖZ ile sanattan, karikatürden ve sağlıktan konuştuk...

Hatice PALA

ACME: Sayın DOKGÖZ, çocukluğunuzda size de muhakkak "büyüyünce ne olacaksınız" diye sorulmuştur. Her Türk çocuğu gibi "Doktor, Öğretmen" mi dediniz, yoksa "Karikatürist" yanıtını verdiğiniz oldu mu hiç?

Yrd.Doç.Dr. DOKGÖZ: Çocukluğumda ailemin de etkisiyle "doktor" olacağım dediğimi anımsıyorum. Üniversiteyi kazanıp tıp fakültesine başlayınca da "karikatürist" olacağım demeye başladım. Açıkçası hangisi çocukluk (!) ayrımını yapmakta hala zorlandığımı belirtmeliyim. Üniversiteye başlayana kadar karikatür konusunda bilgim, birikimim ve yeteneğim olup

olmadığı konusunda hiç ama hiç bir fikrim yoktu. Bu yüzden hiç karikatürist olacağım demedim. Ancak, resme

yatkınlığım da bilinen bir gerçeklikti.

ACME: Karikature yeteneğinizi nasıl keşfettiniz? Ne zaman ve

nasıl çizmeye başladınız?

Yrd.Doç.Dr. DOKGÖZ: Tesadüfler bazen yaşamın nesnesi bazen de öznesi olabiliyor. Tamamen tesadüf! 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okurken, 1985 yılında Fakülte'de çıkan "Kılçık" isimli bir dergiye karikatürist aranıyordu. Yurtta kalan arkadaşlar bir şekilde derginin editörü sevgili Prof.Dr. Yücel Tanyeri hocamıza benim çizdiğimi söylemişler. Sevgili hocam beni çağırdı ve teşvik etti. İlk karikatürlerim Kılçık dergisinde yayınlandı. Acaba çizdiklerim gerçekten karikatür mü diye dönemin önemli mizah dergisi Çırgır'a da bu çalışmalarını gönderdim. Sevgili Oğuz Aral'dan

olumlu eleştiriler (taramaları azaltmam ve çizdiklerimin karikatür olduğu gibi) alınca karikatür benim için bir tutku ve yaşam biçimim oldu. O gün bugündür çizgi serüvenim sürüyor.

ACME: Siz, karikatür çizen bir doktor musunuz yoksa doktorluk yapan bir karikatürist misiniz?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Gerçekten çok güzel bir soru. Yanıtı gerçekten çok zor. Çünkü hem karikatür çizen bir doktorum hem de doktorluk yapan bir karikatüristim. Yaşamımı doktorluktan kazanıyorum. Zaman zaman doktorluk, zaman zaman ise karikatüristlik ön plana çıkıyor. Bu durumu yaşamın kendi iç dinamikleri belirliyor. Halimden memnunum açıkçası...

ACME: Karikatür sanatına bakışınız nedir?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Kuşkusuz karikatür sanatına durduğum yerden bakmıyorum. İlk yıllarda Çırgır'ın da etkisiyle bol balonlu karikatürlerle çıktığım yolculukta bugün mizahı çizgi ve estetik ile yapma uğraşısı içindeyim. Yani evrensel ve sanatsal olan yönüyle karikatür yapma gayreti içindeyim. Karikatürün kolay tüketilen "fast foot" gıdalar gibi olmadığını, kalıcı ve evrensel nitelikte olduğunu ayırıyorum. Bu nedenle çizgi, renk, biçim ve estetik gibi temel unsurları espri ve mesajla sunmak gibi çok yönlü ve karmaşık bir

yapıda işlevi söz konusu...

ACME: Tüm mesajlarınızı çizgilerle vermeye çalışıyorsunuz. Çizgilerinizin anlaşılmasından korktuğunuz zamanlar oluyor mu?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Öncelikle soru için teşekkürler...Çizgilerimin yukarıda tanımlamaya çalıştığım "karikatür" bağlamında algılandığına ilişkin ipuçları verdiği için...Çerçekten son dönemde çizgi ve renk ile espriyi, mesajı kağıda dökmeye çalışıyorum. Karikatürde tek bir mesaj mı olmalı, herkes baktığında aynı mesajı mı algılamalı? Bu karikatürcüler arasında da tartışılan bir konu. Kanımca, karikatüre bakan bir kişi kendi birikimi ve entellektüel

kapasitesi ile durduğu noktadan olguya farklı bakmaktadır. Örneğin, bir karikatürümü farklı meslekten ve yaştan insanlara gösterdiğimde çok farklı yorumlar ortaya çıktı. Hatta çizer olarak benim çizerken düşünmediğim ve hiç aklımın köşesinden geçmeyen yorumlarla karşılaştım. Bu da karikatür sanatının zenginliğini gösteriyor.

ACME: Yaşadıklarınız çizgilerinize yansıyor mu? Doktorluk mesleğinin bu anlamda sanatınıza ne gibi etkileri oluyor?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Kuşkusuz yaşadıklarımızı, okuduklarımızı kısaca yaşama dair ne varsa onları yansıtıyoruz. Sonuçta doktorluk mesleğinin de olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum. Çünkü işimiz gereği toplumun

çok farklı kesimlerinden insanlarla karşılaşılıyor. İnsanları daha yakından tanıma, iletişim şansına sahip oluyoruz. Bunun da çalışmalarına yansımaları çok doğal olsa gerekir.

ACME: Başarılı bir çizer olmanın belli kıstasları var mı? Siz kendinizi başarılı buluyor musunuz ya da bir karikatürist olarak kendinizi, çizgilerinizi eleştirdiğiniz zamanlar oluyor mu?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Öncelikle ikibin beşyüz kadar karikatürü amatör dergilerden profesyonel gazete ve dergilere kadar yayınlanmış biri olarak kendimi karikatürist olarak görme hakkım olduğunu düşünüyorum. Başarılı bulma konusunda kuşkularım var. Çünkü daha fazla emek harcamam gerektiğini düşünüyorum. Sonuçta ürettiklerinizle ilgili olarak "başarı" konusunu ve/veya gelinen noktayı ve karikatür tarihine bir ilmek atabilmiş olup olmamayı nesnel bir şekilde karikatür araştırmacıları koyacaktır. Bu yüzden herhangi bir kaygım yok. Çizgilerimi çok eleştirdiğim zamanlar oluyor. Bazen çizgi nedeniyle, bazen espri, bazen de renk nedeniyle eleştiririm. Bazen de bir arkadaşımın çizdiği karikatürü görüp bunu neden ben çizmedim diye hayıflanırım.

ACME: Ülkemizde karikatürün toplum tarafından kabul görme-

si sanki gün geçtikçe artıyor. Türkiye'deki mizah kültürünü nasıl buluyorsunuz?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Mizah yaşadığımız toplumun en temel besin unsurlarından ve belki de en önemli olanı...Nasreddin Hoca'nın torunları olarak mizahın önemli unsurlarından olan karikatür de doğal olarak toplumuzca çok benimsenen ve yaşamın bir parçası haline gelen bir olgu...Ülkemizde karikatürün tarihi çok eskilere gitmemesine karşın geldiği nokta hiç de küçümsenemez, dünya karikatüründe oldukça saygın bir yere sahip. Mizah kültürümüz vurguladığımız gibi, yaşamımızın bir parçası halinde ancak bir noktanın da altını çizmek gerekiyor. Ülkemizde kuramsal açıdan mizah kültürümüz ve karikatür üzerine Pertev Naili Boratav, Hıfzı Topuz ve Turgut Çeviker gibi nitelikli örnekler yanında yeterince çalışma olmadığını da vurgulamak gerekiyor.

ACME: Türkiye'de ve dünyada karikatür alanında en iyiler olarak niteleyebileceğiniz hangi isimler var?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Gerçekten nitelikli pek çok karikatürcü var. İlk aklıma gelenler bizden Turhan Selçuk, Semih Balcıoğlu, Tan Oral, Selçuk Demirel, İsmail Çülgeç, dünyadan Plan-tu, Zlatkovsky, Dergatchov...Daha eklenecek çok isim var onlardan da özür diliyorum.

ACME: Karikatürleriniz pek çok dergi ve gazetede yayınlandı. Yine birçok ödülleri aldınız. Çizmek için kendinize ne kadar zaman ayırabiliyorsunuz? Düzenli olarak çizdiğiniz dergi veya gazeteler var mı?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Çizmek

için özel zaman ayırmıyorum. Öncelikle küçük küçük notlar alırım, çizmek istediğimde oturur saatlerce çizerim ya da bir dergiye gazeteye vs. çizmem gereklidir, yine oturur çizerim. Düzenli olarak Kılıçık, Fesat, Hiç, Homur, Tıp Dünyası, Hekim Forumu dergilerine çizdim. Halen Homur ve İmhotep'e çizmeye devam ediyorum.

ACME: Ülkemizde sayısı çok az olan, stresli bir uzmanlık dalında çalışıyorsunuz. Karikatür çizmek bu anlamda rahatlamanızı, günlük sıkıntılarınızdan arınmanızı sağlıyor mu?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Gerçekten sayıca az olan adli tıp uzmanı olarak çalışıyorum. Alanı bilinçsizce seçmiştim ancak alanımı seviyorum. İş

stresi nedeniyle karikatür çizmiyorum, bir başka deyişle hobi gibi rahatlamak için çizmiyorum. Yaşama karşı sorumlu hissettiğim olaylarla ilgili rahatsız etmek için çiziyorum. Yani "karikatür" yapmaya çalışıyorum.

ACME: Karikatür sanatı ile ilgilenenlere neler söylemek istersiniz?

Yrd.Doç.Dr. DOKÇÖZ: Karikatür çizenlere ve bu alanda yeteneği olduğunu keşfedenlere söyleyebileceğim pek bir şey yok açıkçası. Çünkü karikatüre bulaşan bir kişi istese de istemese de karikatürün kapsama alanından çıkma şansı yok. Belki zaman zaman ara verebilir sadece. Karikatür severlere gelince, medyada gittikçe azalan ve azaltılan karikatürcülere sahip çıkıp okudukları gazetede karikatür görme talebinde bulunsunlar. Olayları farklı bakış açısından irdeleyebilmenin ve eleştirel yaklaşımın başka yolu görünmüyor. □